

REZUMAT

Prezenta lucrare abordează modul în care sunt afectate economiile naționale de către fenomenul de criminalitate organizată, subiect deosebit de actual, din perspectiva implicațiilor sale din ce în ce mai adânci în toate aspectele civilizației contemporane. Fenomenul criminalității organizate, manifestat deja de prea multă vreme la nivel global, afectează toate tipurile de manifestare a realității cotidiene a populației, relațiile fundamentale ale societății în general.

Această realitate contemporană a determinat și determină în continuare pe specialiștii din diverse domenii de activitate și cercetare care au legătură cu eradicarea fenomenului, de a așeza pe baze științifice toate eforturile conjugate de prevenire și combatere a criminalității organizate, în scopul reducerii cât mai mari a efectelor pe care le are asupra vieții economice și buneii conviețuirii ale oamenilor.

Este și cazul lucrării de față, care și-a dorit fixarea cunoștințelor teoretice și a expertizei practice în domeniul de referință, a istoriei apariției și evoluției fenomenului de criminalitate organizată, abordat pe principalele forme de infracționalitate pe care le comit membrii rețelelor de criminalitate organizată, precum și efecte economice pozitive rezultate în urma reacției proactive și reactive a instituțiilor de aplicare a legii față de acest flagel.

În prima parte, se concentrează pe definirea conceptului de criminalitate organizată și a grupului infracțional organizat, prezentarea unui scurt repertoriu legislativ, apoi pe prezentarea principalelor forme de manifestare, din punct de vedere al tipurilor de infracțiuni pe care le înglobează.

În a doua parte a lucrării, se abordează cooperarea inter-instituțională, în lupta de prevenire și combatere a criminalității organizate, cu beneficii economice generate de efortul conjugat de recuperare a prejudiciului cauzat, urmat de studiul de caz, concretizat în patru operațiuni de combatere a fenomenului în România.

Așadar, în primul capitol al lucrării, am încercat să alăturăm diferite abordări ale unor specialiști din toată lumea, fie ei teoreticieni sau practicieni, care au încercat diferite definiții ale conceptului de criminalitate organizată și de grup infracțional organizat, în funcție de specificul diferitelor zone în care își face simțită prezența. Astfel, există diferite abordări de sintagmă, ca, de pildă, mafia, crima organizată, sindicatul crimei etc. Toate, însă, privesc același concept, cu utilizarea generică de „criminalitate organizată”.

Din punct de vedere al numărului minim de membri pe care îl poate avea un grup infracțional organizat, legiuitorul din România a achiesat la ideea existenței a cel puțin trei membri, pentru a putea fi în fața unui grup infracțional organizat. Experiența confruntării cu combaterea fenomenului de criminalitate organizată, din partea polițiștilor din cadrul Direcției de Combatere a Criminalității Organizate, precum și a procurorilor Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate organizată și Terorism, demonstrează, însă, necesitatea schimbării de optică în ceea ce privește acest aspect, în sensul reducerii numărului minim al membrilor grupului infracțional la doi.

În ceea ce privește lucrarea de față, am sugerat aceeași abordare numerică, din necesitatea eficientizării procesului proactiv de prevenire, respectiv a necesității de a avea mai mult succes în abordarea reactivă a combaterii criminalității organizate.

În continuare, am prezentat un scurt istoric al apariției și dezvoltării criminalității organizate și a grupărilor de criminalitate organizată, începând cu de acum celebra Mafie Siciliană, până în zilele noastre, abordată pe zone geografice ale lumii.

După ce am stabilit ce este criminalitatea organizată, a urmat prezentarea unui repertoriu legislativ, segmentat pe reglementări interne, intracomunitare și internaționale.

Pentru a urma specificul impus de titlul tezei, am abordat în continuare principalele cauze și condiții economice favorizante ale criminalității organizate sub forma identificării și prezentării a opt pericole, așa cum au fost ele denumite și în Strategia structurilor de luptă împotriva criminalității pentru combaterea crimei organizate internaționale, document emis de Departamentul de Justiție al Statelor Unite ale Americii, în aprilie 2008.

A urmat apoi abordarea conceptului de combatere a criminalității organizate în România, care are ca instrumente de luptă o structură specializată din cadrul Poliției Române, (Direcția de Combatere a Criminalității Organizate, care are reprezentare teritorială în 15 Brigăzi de Combatere a Criminalității Organizate, cu competență teritorială pe structura Curților de Apel și câte un Serviciu de Combatere a Criminalității Organizate, în fiecare dintre județele care nu au pe teritoriul lor Curți de Apel), respectiv Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția de Investigare a Infrațiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, în sarcina cărui a fost acordată competența materială de cercetare și urmărire penală.

Fenomenul de criminalitate organizată, ca aproape orice preocupare infracțională a indivizilor din orice colț al lumii, se află aproape întotdeauna cu un pas înaintea organelor de aplicare a legii și întotdeauna la curent cu evoluțiile instrumentelor economice pe care le pot accesa. Așadar, am simțit necesară prezentarea, în continuare, a globalizării fenomenului de criminalitate organizată, care cunoaște o continuă extindere teritorială, dincolo de frontiere, îndeosebi în domenii specifice, ca de pildă traficul de substanțe interzise, de arme, de materiale nucleare, terorismul, traficul de persoane, prostituția, pornografia infantilă, spălarea banilor, traficul de autoturisme furate sau cu obiecte din patrimoniul cultural, răpirea de persoane pentru răscumpărare, corupția din companiile multinaționale, pirateria camioanelor și vaselor maritime, criminalitatea informatică etc.

Capitolul al doilea al prezentei lucrări științifice a fost dedicat prezentării principalelor forme de manifestare a criminalității organizate, în funcție de infracțiunile-subiect care intră în preocupările membrilor grupărilor infracționale organizate și care au ca rezultat afectarea profundă a factorilor fundamentari economici.

Este vorba, aşadar, despre traficul de persoane, cu un impact deosebit asupra pieţei muncii şi a forţei de muncă (cu formele sale, respectiv traficul de migranţi, traficul de persoane şi de minori în scopul exploatării sexuale, exploatării prin muncă la negru sau prin obligarea la practicarea cerşetoriei), criminalitatea informatică, cu un mare impact asupra instrumentelor financiare de plată electronică (cu formele sale, respectiv înşelăciunile prin intermediul reţelei Internet, fraudele cu instrumente electronice de plată contrafăcute şi cybercrime), traficul de droguri şi alte substanţe interzise, care reprezintă una dintre cele mai profitabile preocupări infracţionale ale membrilor grupurilor de criminalitate organizată, macro-criminalitatea economico-financiară, care cunoaşte cele mai importante implicaţii negative asupra indicatorilor macro-economi şi micro-economi (cu formele sale, respectiv spălarea de bani, contrabanda, falsul de monedă şi alte valori, finaţarea terorismului), respectiv alte forme de criminalitate organizată, cu specific local, în diferite zone geografice ale globului (pirateria maritimă, atacurile la comandă, răpirea de persoane în scopul obţinerii de răscumpărări). Pentru fiecare în parte, am încercat să identific implicaţiile pe care le poate cunoaşte asupra elementelor care stau la baza dezvoltării economice normale.

După epuizarea părţii de prezentare teoretică, urmează partea de cercetare, ce debutează cu capitolul al treilea, în care am abordat problematica reintegrării în circuitul economic normal al prejudiciului economico-financiar rezultat în urma preocupărilor infracţionale ale membrilor reţelelor de criminalitate organizată.

Capitolul debutează cu prezentarea unor măsuri de reducere a impactului economic pe care îl are fenomenul de criminalitate organizată. Este vorba, în principal, de economia subterană şi de efectele negative pe care le are activitatea ilicită de spălare a banilor rezultaţi în urma comerii de infracţiuni şi reintegrarea lor în circuitul economic. Dacă nu este controlat, procesul de spălare a banilor poate submina eforturile depuse pentru existenţa unor pieţe libere şi competitive, şi afectează dezvoltarea unei economii sănătoase.

În continuare, am prezentat principalele forme de cooperare, pentru combaterea criminalităţii organizate, segmentate pe mecanisme de cooperare internaţională pentru combaterea criminalităţii organizate (Interpol, ofiţerii de legătură, mandatul de urmărire internaţională, Centrul SECI, comisiile rogatorii internaţionale), mecanisme de cooperare la nivelul Uniunii Europene pentru combaterea criminalităţii organizate (decizii şi convenţii ale Uniunii Europene, Europol, Eurojust, mandatul european de arestare, Punctul Naţional Focal, Observatorul European pentru Droguri şi Toxicomanie), poziţia României faţă de cooperarea internaţională pentru combaterea criminalităţii organizate, cooperarea internă la nivelul României pentru combaterea criminalităţii organizate, cooperarea interinstituţională, colaborarea cu domeniul privat.

Ultima parte a capitolului al treilea este dedicată identificării şi prezentării beneficiilor economice, rezultate în urma cooperării pentru combaterea criminalităţii organizate. Analizele efectuate de către specialiştii în criminologie au scos în evidenţă faptul că slăbiciunea şi uneori chiar complicitatea funcţionarilor statului,

dificultățile în cercetarea și punerea sub acuzare a infractorilor, lipsa resurselor umane, lacunele și ambiguitatea legislativă, coordonarea restrânsă la nivelul agențiilor de poliție, vamă, justiție, constituie factori care favorizează criminalitatea și, în special, formele ei organizate. Facilitarea confiscării activelor va împiedica desfășurarea de activități infracționale și va descuraja criminalitatea prin transmiterea mesajului că activitățile infracționale nu aduc venituri. De asemenea, va proteja economia împotriva infiltrării grupărilor infracționale și împotriva corupției. Recuperarea mai multor active în favoarea statului va avea un impact semnificativ asupra victimelor criminalității, contribuabililor și asupra societății, în ansamblu. Odată confiscate, bunurile provenite din săvârșirea de infracțiuni pot fi redirecționate în scopuri sociale sau pot constitui fonduri care să fie reinvestite în activități de aplicare a legii sau în cadrul inițiativelor de prevenire a criminalității. Confiscarea este una din cele mai eficiente metode de descurajare și combatere a infracționalității.

Preocupările infracționale ale membrilor rețelelor de criminalitate organizată cunoscând un spectru foarte larg, am încercat să prezint aceste beneficii economice structurate pe principalele forme cunoscute de criminalitate organizată, respectiv traficul de ființe umane, traficul de droguri și substanțe interzise, macro-criminalitatea economico-financiară, criminalitatea informatică, finanțarea terorismului.

Ultimul capitol lucrării științifice a fost dedicată prezentării rezultatelor a patru studii de caz, fiecare dintre ele referitoare la alte preocupări infracționale circumscrise criminalității organizate și cu impact asupra economiei. Astfel, m-am oprit asupra unei operațiuni de destructurare a unui grup infracțional organizat, specializat în comiterea de infracțiuni pe linia rambursărilor ilegale de TVA, urmat de o cauză privind documentarea, probarea, cercetarea și destructurarea unui grup infracțional organizat specializat în comiterea de fraude cu instrumente de plată electronică și fraude informatice, apoi un caz privind destructurarea unui grup infracțional organizat specializat în comiterea infracțiunii de trafic de persoane în scopul exploatării sexuale pe relația România – Italia, iar în final am optat pentru prezentarea unei cauze penale privind destructurarea unui grup infracțional organizat, constituit pentru săvârșirea infracțiunii de contrabandă calificată cu produse din tutun.